

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Lucae Opalenii. Marsalci Curiae Regni Poloniae. Seu
(Anagrammatice.) Pauli Næoceli De Officiis Libri Tres**

Opaliński, Łukasz

Amsterdami, 1668

Pars Capitis Prima. De Cultu Dei privato: seu Devotione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46825](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46825)

Animositate Patet verò etiam: quòd, *adoratio Dei,*
potissimè. *animo potissimum fiat: Dum ille se humili-*
liat; & abjicit, coram Deo: & summà
quâ potest æstimatione, adorat eum in
Spiritu, & Veritate. In hac, inquam,
Tamen *sed tamen, ad consortium hujus officii,*
& corpo- *corpus etiam accersitur. Cujus conforma-*
ris mini- *tio, ac Compositio, externo signo, & ge-*
sterio. *stu, exprimit internum mentis sensum: ut*
Hinc la- *mox explicabo. Utroque verò, id est,*
tria pro- *animo & corpore, testamur soli Deo de-*
cedit. *bitum illum cultum: quem & λατρεία*
nomine vocare solemus.

Cultus Adorandus ergo & venerandus solus
partim Deus. Idquè triplici cultu. *Primus, est*
privatus. proprius cuique ac *privatus: qui vulgò de-*
Partim *votio dicitur. Alter, religiosus seu Mysticus:*
Mysticus. qui est in observatione instituti, & rituum
Partim *facrorum. Tertius, relativus; qui per*
relativus. honorem alterius, ad Deum transit; ei-
 què propriè defertur. Itaque hinc man-
 abunt, tres hujusce capitis partes, sigilla-
 tim explicandæ.

PARS CAPITIS PRIMA.

De Cultu Dei privato: seu Devotione.

Definitur **P**Rivatam Dei cultum, devotionem vo-
devotio **P**co; non latino, sed Ecclesiæ sensu.
privata. Est enim, quam hic intelligo, *Devotio:*
puri

puri & innocenti animi, in Deum ascensus: & elevatio: actione certâ, allocutione, & cogitatione.

Actionem primùm pono, id est, ut ^{Actio} dixi; certam corporis compositionem: ^{ejus sit} qua submissam venerationem testamur. ^{gestu cer-} ^{to corpo-} Ea, partim est usu recepta: & introducta: ^{ris.} partim imperata à potestate Ecclesiæ. ^{Consuetu-} ^{dine pio-} ^{rum in-} ^{troducta.} *ma, fit inclinatione cervicis capitisque: ad geniculatione: cernuâ corporis demissione: pro-* ^{ducta.} *cidencia: manuum elevatione: percussione* ^{trōducta.} *pectoris: aliisque modis, quos consuetudo pio-* ^{rum,} *& usus, potissimum ab exemplo Chri-* ^{sti} *acceptos, retinet: exercetque. Hæc talia,* ^{Mover} ^{animam,} *etsi mente animantur, & ab illâ vim acci-* ^{piunt;} *tamen & ipsa valent: faciuntque ad animi motum. Et constanter ac fixè exercita; & excitant eum sæpe: & ne eva-* ^{getur,} *quodammodo firmant.*

Sed bina hîc cautio. Primùm: *ut fiant,* ^{Sed fiat} *ostentatione omni procul.* ^{ostenta-} ^{tione pro-} ^{cul.} Ideoque vix in pu- ^{cul.} ^{Et sine} ^{anxia ni-} ^{mis cura.} *blico: & spectantibus coram: aut certè* ^{parcè.} *Deinde, ut non anxiam & sollicitam* ^{curâ:} *& tanquam sine illis esse non posset* ^{oratio.} *Sunt enim adjumenta potius ad* ^{cultum:} *quàm ipsa ejus opera. Cùm, ut* ^{notum est} *vetus illud; Bonus animus,* ^{præcipuus,} *pulcherrimusque Dei cultus* ^{fit.}

Illà verò, quæ sanxit Ecclesiæ regula, ut actione certâ, seu ministerio corporis,

Eadem actio ex precepto Ecclesie. circa institutos ritus impleantur; ad mysticum cultum pertinent: de quo infra.

Altera pars Devotionis, oratio. *Allocutio Dei, seu oratio, sequitur: privati cultus, seu verbis, seu cogitatione fiat; pars (ut ex officiis ejus, quæ mox recensebo, patebit;) longè præstantissima: Præsertim, si debitâ curâ, & attentione peragitur. Quod ut fiat; præmitti*

Cui præmittitur præparatio. debet *præparatio.* Hæc verò, *relinquere jubet, & velut seponere ad tempus, curas omnes: sollicitudines: negotia: & dicere illis; manete hîc, donec vadam illuc, &*

Quæ hoc unum agere. orem. Hæc, inquam, jubet. Unum porro necessarium, *accuratâ attentione, ac diligentia, agere: Memoriam defigere: & phantasmatum copiam submovere.*

Deum profundè venerari. Deinde, magnitudinem majestatis, quam alloqueris, ut par est expendere: præsentemquæ intueri: vilitatem tuam agnoscere: & humiliari quantum potes, in conspe-

Et auxiliium petere jubet. ctu Dei. Tertiò, *petere auxiliium: & benè orandi modum: ut dirigatur & assurgat oratio tua, velut incensum, in odorem suavitatis: & ad gloriam ejus.*

Officia orationis. Primum laudis. *Officia, quibus oratio fungitur; plura sunt, & varia. Primum est laudis: ut nempe benedicat & magnificet anima tua Dominum: & exultet Spiritus tuus: & omnia quæ intra te sunt, in Deo salutari tuo. Hoc ei à nobis debitum: & hoc tantum possumus deferre. Cum verò, ne id quidem*

quidem ut par est ; ideo , opus erit , de Eam Divi-
 alieno divitem , & liberalem esse. Offer vinitas ex
 ergo ei eam ; quâ , sibi ipse sufficit , glo se, plenâ
 riam. *Gratulare : gaude : & exulta : quod* habet.
Divinitas se dignam , à se capiat , habeatque Offerenda
laudem. Offer ei deinde, naturam humanam: ab huma-
à Christo in consortium divinitatis assump- nitate
tam : ineffabili modo se coram ea humilian- Christi.
tem : eam adorantem & laudantem. Cui A Virgi-
laudi , junge canticum Sanctissimæ Vir- ne Mariæ.
ginis : quo magnifactus est Deus vehe-
menter. His , etsi nihil par addi possit ;
tamen tu adde , millia illa millium Spiri- A beatis
tuum : ei ministrantium : & turbam quam Spiriti-
dinumerare nemo possit , Sanctorum ; bus.
procidentium coram Sedente in throno , A sanctis
adorantium eum , & dicentium ; Salus , Cœlitibus.
benedictio , & claritas , & sapientia , &
gratiarum actio , honor , virtus , & fortitu-
do Deo nostro. Adjunge deinde militantis
Ecclesiæ , officia : laudes : & sacrificia :
& phialas illas aureas , plenas odoramen- A mili-
torum : quæ sunt orationes Sanctorum : tante Ec-
Acceptos nempe suffitus Deo. Denique, clesia.
exemplo Davidis , inanima quoque ad hoc A rebus
officium advoca : supple elinguem eorum creatis.
laudem : Et per te , benedicant omnia opera
Domini Dominum. Multa sunt , quæ hac
de re tradita , à Viris piis , habere potes ,
& debes petere , in exemplum .

Alterum orationis officium est : *verax*
 M 6 *oblatio*

Alterum officium ablatio sui. *oblatio sui, ad agenda, & sustinenda omnia, quæ Deus jusserit: volueritquè: consecrando ei memoriam, intellectum, voluntatem: cogitationes, verba, opera: corpus, & cuncta externa: & animam denique, velut in holocaustum immolando: Nihil ex hac oblatione sibi retinendo: nullum captando commodum, præter puram gloriam, placitumquè ejus. Desideria, & vota hujus officii, plurima & ardentissima esse possunt: itidem à piis scriptoribus, ad quos te remitto, ubertim tradita. Grata verò Deo sint, necesse est: quippe qui, unicè complacet, in hominibus bonæ voluntatis.*

Tertium confessio propria vilitatis. Et malitia. *Tertium Officium: Confessio vilitatis suæ, & malitiæ: non modò se in suo nihilo collocando; sed etiam confitendo malum. Delictum, inquam, tuum cognitum illi fac: & injustitiam tuam non abscondas. Confitere adversum te Domino: & ille remittet impietatem peccati tui. Fatere te nihil aliud esse, nisi molestam quodammodo curam Dei: & jacturam ejus gratiæ: & veniam precare.*

Quartum, gratiarum actio. *Quartum officium est: Gratiarum actio. Quæ enim, ô Deus, à te, & quanta accepimus! quæ promissa accepturos speramus! quis unquam satis, dona, quæ supra recensui, naturæ, gratiæ, gloriæ, agnoscat, expendatve Immensum ergo tibi*

tibi tenemur: nec unquam ex merito dependendum. Sed est aliqua gratitudo, postquam omnia feceris, ingenuè imparitatem fateri.

Quintum est: *Petitio*: Utile, Unicum, *Quintum* præfens, & certum miserix nostræ re-^{petitio.} medium: Firmatum, toties ingeminato, impetrationis promisso. *Petite enim, inquit, pulsate, quærite, & quidquid petieritis fiet vobis.* Securi ergo simus de even-^{Qua ut} tu: certi donationis & gratix: *modò, & sit rata* bona, & bene, petamus. *Cùm enim sit in-* ^{& profi-} *finite bonus, malum dare nec vult, nec po-* ^{cua.} *test.* Carior est illi homo, quàm ut ei malefaciat, etiamsi petenti. Sed pauci sunt, qui sciant, quid petant: & pauci dignoscere possunt, vera bona: & verè mala: *Quid enim ratione timemus, aut cupimus? Quid tam dextrè concipis, ut* ^{Petenda voluntas Dei.} *te, conatus non pœniteat: votique peracti? Itaque optimum est, ejus expetere voluntatem: & dicere; Domine fac mecum, non secundùm mea peccata, quæ multa sunt; non secundùm vota, quæ stulta sunt; non secundùm merita, quæ nulla sunt: Sed secundùm tuam misericordiam, & meam miseriam.*

Deinde, *nec minus petere, nec aliud,* ^{Petendus ipsemet Deus,} *nisi ipsum. Pudeat minuta, vilia, abjecta,* ^{ipsemet Deus,} *à tanto Domino mendicare: cùm ille seipsum, id est omne bonum, offerat ultro:*
&

*Et in omnibus
ejus gloria.*

& elargiri promittat. Alia potius quam summum hoc, consecrari, non modò pusillanimitas, & stultitia est; sed impietas: & vilipendium offerentis. *Vastum ergo sit, quod petamus: & dignum tanto datore: & quod, non privatas tantum necessitates, sed generis humani, & præcipuè Ecclesiæ bonum, ad gloriam Dei complectatur.*

Titulus petendi, & fiducia, quia potest, vult, scit, ac promissit.

Titulus petendi, & fiducia impetrandi sumitur: quia dum omnipotens est, omniscius, summè bonus; & quia promissit; propter gloriam nominis sui, non potest, vult, scit, non facere. Operi manum suarum, dexteram porrigat, necesse est: nihil enim, odit eorum, quæ fecit. Itaque fidenter titulum allegare; & dicere possum: Tuus sum ego: salvum me fac, propter nomen tuum.

Hæc officia sunt primùm oratione vocali.

Ex Davidis psalmo dicit.

Hæc fere sunt officia orationis: quibus partim sermone, partim cogitatione, & mente fungimur. Vocalis, ut vocatur, oratio, ab Ecclesia variè adhibetur: & descripta est: tam publica, quam privata. Utraque potissimum desumpta ex his, quæ dixit, cecinitque David, egregius psalter Israel: quo elogio eum Scriptura ornavit. Additquè ibidem ipsum dicentem: Spiritus Domini locutus est, per me: sermo ejus, per linguam meam. Itaque meritò, divinam hanc ejus psal-

mo.

modiam, ascivit Ecclesia: eamquè quotidie, publicè & privatim, decantat, aut recitat: plenam quippè admirandi Spiritus, fervoris, & ardentis, inflammati- què affectus.

Addit verò eadem, & alias Orationes, *Ex con-* statis temporibus, congruas & solennes: *stitutis* prout annum partita est, & Fastos Chri- *pro tem-* stianos condidit: authoritate, cui parent *pore Ec-* etiam, qui ab ea secessère: & insignitos *clesiæ pro-* nominibus, festorum & Sanctorum dies, *cibus.* retinent vel inviti. Ibi verò illa loquitur in canticis, & hymnis spiritualibus: & officium (ut vocant) constituit, cuique tempori & festo proprium: è Phopheta- rum, & sacræ Scripturæ verbis: magna fidelium consolatione, atque fructu. E- jusmodi enim totius Ecclesiæ Orationes; *Per quâs* communitio Sanctorum, & unanimis cla- *commu-* mantium, toto Orbe Vox, valde com- *nio San-* mendat: efficacisque promittit. Si nam- *ctorum.* que duorum aut trium, in nomine suo consensum, Deus se magni facere profes- sus est, quantò magis totius Ecclesiæ con- fonas, conjunctasquè, preces?

Sed inter hæc omnia, vocalis Oratio- *Oratio* nis exempla, relucet, velut inter ignes, *Dominicæ* luna minores, *Oratio Dominica:* idquè, *ca præ-* & propter majestatem authoris: & ob miram *cellit* suam vim, & energiam. Petentibus enim *omnibus* à Christo Discipulis, ut eos doceret, ora- re;

re; postquam Βαπτολογησεν, & Ethnicos imitari, vetuit; Sic ergo, Vos, inquit, Orabitis: Et tum Orationis formulam subjunxit: profectò plenam rei magnæ: & purâ, candidâ, simplici enuntiatione, brevi ac miro compendio, exactè complectentem, cuncta Orationis officia, quæ supra recensui.

*De qua
para-
phrasticè
panca.*

Operæ pretium est, videre: quæ Viri sancti & eruditi, in ejus sensa eximiè multa commentati sunt. Nos pauca dicemus, hac quæ sequitur paraphrasi.

*Deus vo-
catur Pa-
ter ob fi-
duciam.*

Fiduciæ conciliandæ, quæ orationis basis est; *Deum, jubet Christus, vocare Patrem: eumquè communem omnium nostrum: ut ortus & fraternitatis admoneret. In cælis autem eum esse: ut nos à terrenis eò elevarret, ubi verè Pater & Patria.* Subjungit deinde: Septem petitiones.

*Petitiones
septem.*

Petendum enim totum est: quia nostrum nihil est. Tres primæ, ad Deum pertinent: & videntur, in ejus commodum cedere: sed profectò in nos recidunt. Ille enim, bonorum nostrorum non eget: Et materiam tantum meriti & præmiî nostri querit: cum sibi deferri aliquid jubet. Nostrâ ergo propriè interest; petere primùm, ut sanctificetur nomen ejus. Non per nos tantum: quantum enim hoc esset! sed omni meliori, ipsi noto modo. Deinde petimus;

*Ut san-
ctificetur
nomen
ejus.*

ut adveniat (a) regnum eius. Non quod illo ^{Ut adve-}
 carere, aut privari, ipse possit; sed quia nos ^{niat re-}
 Ita que propriè petimus, ut non habeamus ^{gnis eius,}
 Regem, nisi Deum: qui imperitet mentibus
 rebusquè nostris. Tertiò; ut Regni istius ^{Ut fiat}
 suprema lex sit, & fiat, voluntas eius: voluntas
 nempe omnis justì, æqui, boni, regu- ^{ejus.}
 la: tam in cælo, quàm in terra. Hæc ad
 Deum, & vitam alteram. Præsentis verò ^{Ut lar-}
 necessitates sequuntur: quas brevi voto ^{giatur}
 complecti jubemur. Id est; panem no- ^{panem;}
 strum tantùm petere: quotidianum, non
 extraordinarium: modicum; & qui ho-
 die sufficiat: nam de crastino, vetat esse
 sollicitos. Hoc compendio, circa externa,
 properè & sine magna cura functi; ma-
 gis petimus, ut dimittat nobis debita nostra. ^{Ut dimitt-}
 Adeo enim gravia sunt, ut reddi non possint: ^{rat debi-}
 nec exolvi. Itaque, quod magnificentiam, ta-
 & munificentiam eius decet; non solutionis
 moram, & patientiam, sed condonationem
 jubet petere. O benignum creditorem!
 lætemur: quamvis ære ejus oppressi de-
 bitores. Nonmodò usuras, sed nec sortem
 repetit. Pœnam non urget: Rogari se tan-

(a) Ne regnum extendatur super nos, mundi,
 carnis, vel diadoli, & in universum, peccati.
 Sed Regnum Dei sit in nobis, per amorem illius-
 met, & proximi, per castitatem mentis, & cor-
 poris, per humilitatem, per patientiam, ac de-
 nuque, per omnem Catholicam virtutem.

tùm,

tum; Fateri, & debitum, & insufficien-
tiam, jubet: & condonat. Sed *justâ ta-*
men cum cautione. Nempe si & nos dimitta-
mus, debitoribus nostris Quid æquius!
Abominatiõ & horror est, *Servus ille ne-*
quam: qui omnis debiti remissione obten-
tâ, vix digressus à Domino, *suffocabat*
pauca sibi debentem, conservum. Ita ut,
meritò, contubernalis contristati, eum
deferrent nequitix: ut dominus remissio-
nem revocaret. Non itaque dimittetur no-
bis, nisi dimittamus. Nam *illicium est mi-*
sericordiæ Divinæ, misericordia in proximum.
Quam, etsi promittere, & profiteri ju-
bemur; tamen consciis, proni in malum
animi, petendum adhuc nobis est: Ne
nos inducat in tentationem: seu, ut alibi
dixit, orandum, *ne intremus in tentati-*
nem. Memoriâ enim infirmitatis nostræ,
non modò victoriæ non sumus securi: sed cer-
tamen etiam meritò detrectamus: sed qui
tamen vita hominis tentatio est super ter-
ram; Ideò ultimò petimus, ut nos liberet
à malo: *nempe dæmone:* (hic enim proprius
Character ejus est:) ne nos in tentatione
superet: sed potiùs faciamus, ex illa pro-
ventum. *Ita peccata & præterita dimitti,*
petimus: & futura caveri, ac averti.

*Ut nos
non indu-
cat in ten-
tationem.*

*Ut nos li-
beret à
malo.*

*Oratio
hæc bre-
viarium*

Hæc est brevis paraphrasis Divinæ istius
Orationis: quam, breviarium Evangelii,
Tertullianus vocavit: & quæ, accepta sit
Deo,

Deo, & efficax; necesse est: quia prout
jussit; & de suo; (ut loquitur Ciprianus)
rogatur. *Agnoscet facile Pater, Filii sui ver-
ba: & quicquid petierimus in nomine ejus, in-
stitutione & sermone ejus, dabit nobis.*

Post Orationem Vocalem, sequitur *men-
tis & cogitationis*: quam tertiam partem
privati cultus feci. Hæc non linguâ, sed
animo Deum alloquitur. Id est *considerat*:
& ipsum: & creationis, redemptionis,
sanctificationis admiranda ejus opera, my-
steriorum arcana, inspicit: agnoscit do-
gmata fidei: & exinde, miro affectu,
recensita officia Orationis exercet.

Id verò partim *Meditatione*: partim
Contemplatione. *Meditatio est: ex lectione
sacra, & fidei dogmate, de Deo, & rebus
Divinis, intenta consideratio. Quæ fit,
cùm in memoria formatur, rei meditandæ
imago: Intellectu, de ea instituitur ra-
tioratio: per voluntatem sequitur ejus
fruitio. Contemplatio vero; est animi
præparati ante, & jam apti, motus qui-
dam, quo in Deum, velut naturâ, &
ponderare, fertur. Ibi memoria sine phan-
tasmatum adminiculo illum admiratur:
Intellectus sine ratiocinatione nescit: vo-
luntas sine ullo illicio proprii Commodi,
ita eo fruitur; ut non tam sibi illum,
quàm se illi, largiatur: & impendat.*

*Meditatio itaque sit, quodammodo o-
perâ,*

*Medita-
tio est cõ
ratiocina-
tione con-
sideratio.*

*Contem-
platio fit
beneficio,
Dei illa
bentis.*

*Illæ Deõ
quærit,
hæc habet.*

perâ, curâ, & industriâ nostrâ. Contemplatio, solo impulsu, & illapsu Dei. Illa Deum quærit: hæc habet. Illa agit: hæc patitur tantùm. Illa in actione mentis: hæc in quiete ejus, otio, silentio, solitudine, immò morte. Quia seipsâ vacua, vacat Deo, & ab ipso impletur. Prodeunt verò hinc, in viris sanctis, sæpe extases, & raptus: sive extra corpus (ait Apostolus) seu in corpore, nescio: sed hæc nec sectanda, nec appetenda: immò quantum per nos potest, vitanda. Alioqui periculosa, & illusioni opportuna.

*Ex hac
extases,
sed non
appeten-
da.*

*Præcepta
utriusque
apud
scriptores
sacros.*

Præcepta tam meditationis, quam contemplationis, habes apud Scriptores Asceticos. Sed præcipuum est: habere animum ab omni labe purum: domitum in commotionibus: virtutum officii exercitum. Talis facilè, & Meditationi incumbit: & Contemplationem recipit. Alioqui in malevolam animam non intrabit Divina hæc Sapiencia.

PARS CAPITIS ALTERA.

*De Cultu Mystico, quem Religio præcipit,
exigitque.*

*Cultus
Mysticus
potior.*

Cultum explicavi privatum: qui etiam eximius, tamen à mystico longè, & præstantiâ, & utilitate superatur. Præstantiam sumit, ab autore Deo: à cujus volun-